

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marți, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 31 Octombrie.

Luând sub apretiare rezultatul desbaterilor congresului nostru național bisericesc, ne este cu neputință să nu ne oprim și la o cestiune de mare importanță pentru o regulată administrațiune în biserică, și pentru o dezvoltare sănătoasă a constituționalismului nostru bisericesc. Vom smulge din cele multe cestiuni pe aceasta, și o vom prezenta publicului cetitoriu, ca să fie în curent cu adevărată stare a lucrului.

În primăvara anului 1885 domnul ministru de culte și instrucțiune publică între alte multe a emis și o ordinațiune către autoritățile bisericilor române din patrie, însă numai către acestea, în care se pretinde, ca sentințele aduse contra învățătorilor confesionali intru cât ele se vor îndrepta spre amovare din oficiu, să fie înainte de executare aster-nute domnului ministru de culte și instrucțiune publică spre suprarevisiune.

După cât scim noi, toate sinoadele eparchiale s'au pronunțat în această cestiune, care atinge tare de aproape autonomia bisericii noastre, au promovat toate actele la metropolie, de unde apoi cestiunea s'a adus înaintea congresului din 1886.

Congresul din 1886 a conchis: ca să se facă reprezentațiune către domnul ministru de culte și instrucțiune publică, în care desfășurând gravami-tele bisericii, domnul ministru să fie rugat să o revoace.

Reprezentațiunea s'a făcut, și din raportul general al consistoriului metropolitan ca senat scolariu către congresul din sesiunea încheiată numai acum am vădit, că la reprezentațiunea bisericii în această cestiune până acum nu a urmat încă nici un răspuns.

Noi din capul locului cu îngrigire am privit asupra relelor, cari pot urma în practică la aplicarea acestei ordinațiuni ministeriale. Am avut temeri, că organele administrative din comitat, basate pe această ordinațiune, vor face iluzorie constituțiunea noastră bisericească, și ne vor introduce în biserică demoralizare, care în urmările sale poate fi foarte stricăcioasă dezvoltării vieții noastre constituționale în direcțiunea sănătoasă, care voim să o introducem noi.

Am avut temeri, că organele dela administrațiune vor face abuzuri din rea intențiune, și vor stărua ca mai cu seamă față cu biserică noastră asemenea abuzuri să afe sancționarea ministrului, și noi să ajungem la o stare excepțională de a nu putea pune în lucrare dispozițiunile legii noastre funda-

mentale bisericesci, ale statutului organic, sancționat de Maiestatea Sa împăratul și regele nostru. Să vorbim concret.

Statutul organic prescrie, ca alegerile de învățători să se facă cu stricta observare a respectivelor dispozițiuni. Se escrie concurs, se statorosește lista candidaților, cari au reflectat la postul de învățători, acești candidați prelângă atestat de capacitatea statorită în articolul de lege XXXVIII din 1868, trebuie să producă atestat de calificățiune și dela consistoriul eparchial. Se convoacă apoi prin protopopul cu 8 zile înainte sinodul parochial pentru alegerea de învățători, care e condus de însuși protopopul, se face alegere, se așteaptă 14 zile de recurs eventual, apoi actele se astern la consistoriu.

Mare importanță dă statutul organic unei alegeri, care de multe-ori poate deveni iluzorie.

Să punem cazul, că o asemenea alegere se face în comitatul Hunedoara.

Sunt doi candidați, dintre cari unul a rămas în minoritate. Din întâmplare cel cu minoritatea în anul scolariu precedent a fost instituit decătră consistoriu în acea comună, ca învățătoriu provisoriu.

Rămas în minoritate, fostul învățătoriu merge la inspectorul regesc de scoale și dice: am fost învățătoriu în comuna X, și consistoriul nostru m'a amovat din oficiu.

Inspectorul de scoale fără a cere informațiuni dela organele noastre bisericesci, dă ordin solgabi-răului, ca în virtutea ordinațiunii ministeriale, de care am vorbit mai sus, se susțină cu forța în oficiu pre învățătoriu cu plângerea.

Intrevine oficiul protopresbiterial, și face evident, că învățătoriu nu a vorbit adevărul, deoarece el a fost numai învățătoriu provisoriu, că oficiul de învățătoriu trebuie să se îndeplinească definitiv pe cale legală; că însuși învățătoriu respectiv a știut, că el numai pe baza unei alegeri legale poate ajunge în mod definitiv la această stațiune învățătorescă, de aceea a și concurat în ordine, și numai după-ace a rămas în minoritate în sinodul parochial, numai atunci a recurs la organele statului, preteceștând, că este amovat din oficiu.

Toate în zadar. Organele statului afirmă: a fost învățătoriu în comuna X, numai prin sentință mai poate fi amovat, și acea sentință trebuie să aibă „vidi” dela domnul ministru de culte.

Intrevine consistoriul, și arată, că învățătoriu provisoriu sunt puși numai pentru un an scolariu, până când se pot lua măsurile pentru ocuparea postului de învățătoriu în mod definitiv pe calea legii; citează dispozițiunile statutului organic.

Toate în zadar. Comitetul administrativ din comitat ne spune: Am cerut informațiuni dela ministru, și el basat pe ordinațiunea din 1885 ne a dat mandat să susținem pe acest învățătoriu în oficiu.

Se face reprezentațiune la ministru, în care se espune lucrul, după-cum în realitate s'a întâmplat. Ministrul răspunde:

Învățătoriu, de care e vorba, a fost aplicat stabil 4 ani în aceea comună, și încă pe timpul, când nu avea testimonii de calificățiune, așa m'a informat organele dela comitat. Dacă dară 4 ani de zile a fost bun, și încă când nu avea documentele în ordine, acumă nu a fost cu puțință ca el să fie declarat de provisoriu, și să se escrie concurs pentru postul ocupat de el. Rămâne prin urmare învățătoriu definitiv. Atâta și punctum.

Aceste au fost temerile noastre, și nu ne-am înșelat.

De aceste considerațiuni, scoase din practica vieții noastre bisericesci, au fost conduși în congresul din anul acesta acei bărbați, cari au exprimat nedumeririle bisericii în această cestiune.

Și noi suntem de credință, că consistoriului metropolitan îi va succede să capaciteze pe domnul ministru actual, că nu e bine aleasă calea apucată, că nu e bine ca noi să fim scoși afară din cadrele legii.

Suntem de credință, că puținii nostri bărbați cu influință la guvern vor apretia cele scrise de noi, vor considera casurile concrete, și vor întreveni pentru o deslegare a cestiunii în interesul adevărului și al dreptății, căci noi numai dreptate cerem.

Revista politică.

Desbaterile congresului nostru național bisericesc au fost urmărite cu mare atențiune nu numai în cercurile conducătoare a le monarchiei noastre, ci și în staturile vecine. Foile monarchiei ș'au spus de mult părerile, și din toate reese, că biserică noastră se bucura de un viitoriu bun și strălucit. La rëndul lor foile rusesci încă n'au tănuit vitalitatea în viața noastră bisericească cu toate pornirile rele, ce s'au năpăstuit asupra bisericii noastre, și au lăudat zelul, cu care se lucrează pentru susținerea ei în furtunoasele valuri ale ispitirei de tot felul. Un lucru însă nu le-a căzut de loc bine, și acesta este conchisul congresual, conform căruia se vor tipări cărțile bisericesci cu litere latine. Din acest motiv foile rusesci atacă în un mod vehement biserică greco-orientală din Ungaria. Ele

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoriă.

5. Un diariu al episcopului Andreiu Șaguna despre consultările episcopesci făcute în Viena la a. 1850.

Tagebuch *)

über die bischöflichen Berathungen in Wien.

1. Zu Folge des Ministerial Einberufungs-Dekretes haben sich am 15-ten Oktober 1850 sämtliche Bischöfe mit Ausnahme des Karlstädter bei Seiner Exzellenz dem Herrn Minister des Innern presentirt.

2. Am 16-ten Oktober wurde den Bischöfen das Ministerial - Programm über die zu verhandelnden Gegenstände zugeschickt.

3. Am 17-ten desselben Nachmittags berief der Patriarch sämtliche Bischöfe — Platon ausgenommen — zu sich und theilte ihnen die von Platon

*) Având cunoștință, că din o parte competentă se pregătesce edarea în tipariu a actelor privitoare la activitatea fericitului Mare arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna, me mărginesc în cele următoare a publica la locul acesta numai acele acte, dela care — afară de trei — posed originalele. Dr. I. P.

angeblich begangenen Irregularitäten mit, vorauf sich die Bischöfe nach vielfältigen Diskussionen dahin äusserten, der Patriarch möge die diesfälligen Differenzen auf gutem Wege beizulegen trachten.

4. Am 18-ten Desselben nach Mittag lud der Patriarch die Bischöfe abermahls in derselben Angelegenheit zu sich, wobei bei dem gestrigen Beschlusse geblieben wurde.

5. An 19-ten Nachmittags wurde die dritte Berathung in der Angelegenheit Platon abgehalten, wo der Siebenbürger-Bischof den übrigen Bischöfen die Unhaltbarkeit ihrer Einwendungen gegen Platons Transferirung daraus nachzuweisen suchte, dass sie alle mit Ausnahme des Pakratzers, ihre Transferirung nach Bacskă mittelst an Sr Majestät gerichteter Rekurse mit Umgehung der Metropolitan-Authorität verlangt hätten. Ungeachtet dieser haben die Bischöfe dennoch beschlossen, das von Platon verfasste Buch Analytica synodaler zensuriren zu wollen, zu diesem Behufe durch dem Patriarchen die Abhaltung einer Synode von der hohen Regierung zu erwirken und jedem dienstlichen Verkehr mit Platon bis zur Prüfung seines Buches abzubrechen. Aus Liebe zur Eintracht sah sich der Siebenbürger genöthigt der Meinung der Mehrheit beizutreten. Zuletzt wurde hierüber ein Protokoll aufgenommen und dem Patriarchen übergeben.

6. Am 30-ten Oktober Konferenz über die Benennung der Versammlung, so wie auch darüber, ob die Deputirten der erledigten Bisthümer zu den Berathungen zugelassen werden sollen und beschlossen wurde:

1. Die Versammlungen sollen bischöfliche Berathungen genannt werden;

2. Die Deputirten der vakanten Bisthümer sollen in den Berathungen persönlich nicht erscheinen, da dem Metropolitan das Repräsentations-Recht der vakanten Bisthümer gebühre, sondern blos von dem Metropolitan aufgefordert werden, in Betreff der ihnen zustellenden Fragen ihre Meinungen der Versammlung schriftlich einzureichen. Zwar hat der Siebenbürger gegen diesen Punct Einsprache gethan, musste jedoch aus Mangel an Unterstützung der Mehrheit weichen;

3. Die Berathungen ohne Platon abzuhalten, und

4. Nach Abhaltung des Veni Sancte das Geschäft anzufangen; zum Schlusse brachte der Bukovinaer Bischof zur Kenntniss der Versammlung, dass er einen Entwurf über die Organisation der Konsistorien ausgearbeitet hätte, und Willens sei demselben der Berathung der Bischöfe vorzulegen, worauf diese sich dahin äusserten, dass sie den erwähnten Entwurf seiner Zeit verhandeln wollen. (Va urma.)

